

- Transformacja uniwersytetu. Od limitowanego do szerokiego dostępu do studiów, od autoteliczności do komodyfikacji wiedzy*, w: E. Skibińska (red.), *Kariery zawodowe andragogów: studium empiryczne*, Wydawnictwo Naukowe ITE-PIB, Radom 2015.
- Tworzenie wspólnej przyszłości – rekomendacje Amerykańskiego Stowarzyszenia Edukacji i Kształcenie Ustawicznego (AAACE)*, „Rocznik Andragogiczny” 2008.
- Upowszechnianie wiedzy pozaszkolnej w Katedrze Andragogiki Uniwersytetu Warszawskiego*, w: E. A. wesołowska (red.), *Profesjonalizacja akademickiego kształcenia andragogicznego*, Biblioteka Edukacji Dorosłych, t. 1, Wyd. A. Marszałek, Toruń 1994.
- Zmiany struktury i funkcji średniego szkolnictwa ogólnokształcącego dla dorosłych w Polsce w okresie 1980–1996*, w: J. Saran (red.), *Edukacja dorosłych. Teoria i praktyka w okresie przemian*, Lublin 2000.

Helga Stock (1944–2018)

Doktor Helga Stock – niemiecka badaczka procesów uczenia się dorosłych, związana zawodowo od 1968 r. z Uniwersytetem Humboldta w Berlinie, zmarła 15.09.2018 r. Jej zainteresowania naukowe dotyczyły: jakości kształcenia, ewaluacji, dydaktyki nauczania i uczenia się w szkolnictwie wyższym, edukacji dorosłych, kultury studiowania w okresie transformacji i edukacji kulturalnej dorosłych.

Przez 30 lat (od końca lat 80. do 2017 r.) współpracowała z polskimi badaczami edukacji dorosłych z Uniwersytetu Warszawskiego (Depta, Pólturzycki 2014), Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i Uniwersytetu Zielonogórskiego. Współpraca z dr Stock obejmowała realizację projektów badawczych, wspólne publikacje oraz udział w konferencjach i seminariach naukowych.

Z udziałem dr Helgi Stock w ciągu 30 lat polsko-niemieckiej współpracy andragogów zrealizowano trzy projekty badawcze:

- Badania nad wyborem studiów i funkcjami uczelni (Pólturzycki i in. 1995);
- Badania nad kulturą studiowania w okresie transformacji (Depta i in. 2001);
- Badania edukacji kulturalnej dorosłych w Polsce i w Niemczech (m.in. Gieseke, Kargul 2005).

Analiza tych projektów pod kątem różnic i podobieństw, jakie zostały dostrzeżone w polu badawczym, a są interesujące także z dzisiejszej perspektywy, oraz trwałości i kontynuacji badań znalazła się w artykule Hanny Solarczyk-Szwec, Sylwii Słowińskiej *Gelebte Zusammenarbeit. Deutsch-polnische Forschungsprojekte mit Helga Stock* w tomie dedykowanym pośmiertnie Heldze Stock (Dietel, Gieseke, 2020).

Współpraca z dr Helgą Stock miała także nieformalny wymiar. Były to wspólne wizyty w instytucjach kultury, wycieczki krajoznawcze w Polsce i Niemczech, rozmowy o historii, kulturze, polityce i społeczeństwie.

Owocna i umożliwiająca międzykulturowe uczenie się współpraca w ramach projektów międzynarodowych zależy w istotnym stopniu od kompetencji i postaw zaangażowanych w nią badaczy, przy czym z czynnikami merytorycznymi muszą współgrać czynniki emocjonalno-społeczne, takie jak: empatia i zaufanie; wspólne zainteresowanie tematem; ciekawość badawcza, otwartość na nowości i zgoda na odmienne rozłożenie akcentów w ramach wspólnych zainteresowań oraz różnicowanie koncepcji badań; gotowość do porozumienia w kwestii pytań badawczych i tematu; wzajemna akceptacja, tolerancja, partnerstwo oraz język (Gieseke i in. 2017). Takie kompetencje wносиła do polsko-niemieckiej współpracy dr Helga Stock. Dzięki jej zaangażowaniu udało się zbudować partnerskie relacje polskich i niemieckich andragogów, umożliwiające twórczy dialog i autentyczną wymianę myśli. Mogliśmy się od niej wiele nauczyć. Zostanie w naszej pamięci!

Henryk Depta

<https://orcid.org/0000-0002-8402-2084>

Uniwersytet Warszawski

Józef Pótturzycki

<https://orcid.org/0000-0003-0737-5801>

Uniwersytet Warszawski

Sylwia Słowińska

<https://orcid.org/0000-0002-0185-4062>

Uniwersytet Zielonogórski

Hanna Solarczyk-Szwec

<https://orcid.org/0000-0003-4741-4465>

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Bibliografia

- Depta H., Gieseke W., Góralska R., Półturzycki J., Reichel J., Stock H., Wesołowska E. A. (2001), *Kultura studiowania w okresie transformacji*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa.
- Depta H., Półturzycki J. (2014), *Ćwierć wieku współpracy naukowej między Wydziałem Pedagogicznym UW a Zakładem Pedagogiki Szkoły Wyższej oraz Instytutem Edukacji Dorosłych Uniwersytetu Humboldta w Berlinie*, „Kwartalnik Pedagogiczny”, nr 4(24), s. 183–199.
- Dietel S., Gieseke W. (red.) (2020), *Positionieren in der Erwachsenenbildung/Weiterbildung vor dem Hintergrund einer deutsch-polnische Biographie Gedenkband für Dr. sc. Helga Stock*, Hamburg 2020.
- Gieseke W., Kargul J. (red.) (2005), *Europäisierung durch kulturelle Bildung. Bildung – Praxis – Event*:
- Tom 1: Gieseke W., Opelt K., Stock H., Börjesson I. (2005), *Kulturelle Erwachsenenbildung in Deutschland. Exemplarische Analyse Berlin/Brandenburg*, Waxmann Verlag, Münster–New York–München–Berlin.
- Tom 2: Depta H., Kargul J., Półturzycki J. (red.), *Kulturelle Erwachsenenbildung in Polen am Beispiel Lubuskie, Warschau und Plock*, Waxmann Verlag, Münster–New York–München–Berlin.
- Tom 3, Deutsch-polnische Forschungsgruppe (red.) (2005), *Interkulturelle Betrachtungen kultureller Bildung in Grenzregionen – mit Buckower Empfehlungen*, (Erwachsenenpädagogischer Report, Vol. 6), Humboldt Universität zu Berlin, Berlin.
- Gieseke W., Opelt K., Stock H., Börjesson I. (2005a), *Edukacja kulturalna dorosłych w Niemczech. Studium przypadku: Berlin/Brandenburg*, Wydawnictwo ITEE, Warszawa–Płock.
- Gieseke W., Półturzycki J. (red.) (2000), *Kultura studiowania w okresie transformacji. Studium porównawcze*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa.
- Gieseke W., Słowińska S., Solarczyk H., Stock H. (2017), *The Relationship between Organizations of Adult and Further Education and Program Design as illustrated by the Comparative Study on German and Poland*, w: B. Käßlinger, S. Robak, M. Fleige, A. von Hippel, W. Gieseke (red.), *Cultures of Program Planning in Adult Education. Concepts, research Results and Archives*, Peter Lang, Frankfurt/Main.
- Półturzycki J. (1995), *Studenci a uniwersytet. Badania nad wyborem studiów i funkcji uczelni / Studenten an Universitäten. Untersuchungen über die Erwartungshaltungen der Studenten und die Rolle der Universitäten*, Wydawnictwo UMK, Toruń.